

2014-10-27

Dnr SU FV-1.1.3-2266-14

Områdesnämnden för humaniora,
juridik och samhällsvetenskap

Remiss: Registerutdrag i arbetslivet, (SOU 2014:48)

Inledande anmärkningar

Utredningens övergripande uppdrag är, enligt Kommittédirektiv 2013:56: Registerutdrag i arbetslivet, och mot bakgrund av det är viktigt att säkerställa att arbetsgivare inte begär att få se registerutdrag när det saknas godtagbara skäl för det, att:

- Kartlägga av vilka skäl arbetsgivare, utan uttryckligt författningsstöd, begär att arbetssökande visar upp utdrag ur belastningsregistret och vilken betydelse sådana utdrag tillmäts i anställningsprocessen;
- Undersöka i vilken utsträckning arbetsgivare begär att redan anställda visar upp utdrag ur belastningsregistret och vilken betydelse sådan registerkontroll tillmäts i anställningen;
- Analysera vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att arbetsgivare inte utan uttryckligt författningsstöd begär att arbetssökande och arbetstagare visar upp utdrag ur belastningsregistret om sig själva;
- Analysera och ta ställning till vilka åtgärder som behövs för att uppnå rätt balans mellan å ena sidan arbetsgivares berättigade behov av att kunna kontrollera angivna registerutdrag i anställningsprocessen och å andra sidan arbetssökandes berättigade behov av skydd för sin personliga integritet, och
- Vid behov föreslå författningsändringar

Juridiska fakultetsnämnden har inga anmärkningar vad gäller kartläggningen och analysen av arbetsgivarens behov. Dock finns det två punkter som bör anmärkas.

Kränkningsskadestånd

Enligt kommitténs lagförslag kommer sanktionen för en arbetsgivare som bryter mot lagen att vara kränkningsskadestånd (dvs. ideellt/allmänt skadestånd):

4 § En arbetsgivare som bryter mot lagen ska betala skadestånd för den kränkning som har inträffat. Om det är skäligt kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

I kommitténs övervägande anges att det inte bör vara fråga om ekonomiskt skadestånd och bedömningen görs att det saknas skäl att som ersättningsgill skada införa en regel om ersättning för ekonomiska förluster. Slutligen anges att skadestånd på sedvanligt sätt bör bestämmas efter skälighet med beaktande av samtliga omständigheter i det aktuella fallet. En möjlig utgångspunkt för nivån på kränkingsersättningen kan enligt kommittén vara den skadeståndsnivå för kränkning av den personliga integriteten som tillämpas vid behandling av personuppgifter i strid med bestämmelserna personuppgiftslagen men att bedömningen av detta dock får överlämnas till rättstillämpningen.

Juridiska fakultetsnämnden menar att valet av civilrättsligt skadestånd istället för straff är konsekvent i förhållande till de arbetsrättsliga regler som finns.

Dock finner Juridiska fakultetsnämnden två risker med lagförslaget. Den första är risken att skadeståndsstorleken, begränsad till endast kränkingsersättning och utan någon vidare vägledning, kan urholka det skydd som lagen ska ge om skadestånden blir för små. Om så blir fallet kommer få att vilja inleda process och riskera rättegångskostnader för små belopp.

Den andra risken är att en avvägning ska göras mellan arbetsgivarens behov och arbetstagarens behov med ”beaktande av samtliga omständigheter i det aktuella fallet.” Istället för att skapa en klar linje som innebär att alla fall då registerutdrag krävs ska ha stöd i lagen, skapar detta en ”bakdör” för att efterge skadestånd även i de fall registerutdrag krävs utan lagstöd.

Preskriptionstider

Enligt kommitténs förslag ska mål enligt denna lag handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister och reglerna om tvisteförhandling i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet tillämpas.

När det gäller preskriptionstider anger lagförslaget:

6 § Vid talan enligt denna lag ska följande bestämmelser i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet tillämpas:

- 64 § om tidsfrist för påkallande av förhandling,
- 65 § om tidsfrist för väckande av talan,
- 66 § om förlängd tidsfrist för den som inte företräds av en arbetstagarorganisation, och
- 68 § om förlorad talerätt på grund av preskription.

Som framgår av de paragrafer i lagen om medbestämmande i arbetslivet som hänvisas till, är de inte helt enkla att förstå av den som berörs:

64 § Vill någon som har förhandlingsrätt enligt 10 § yrka skadestånd eller annan fullgörelse enligt denna lag eller kollektivavtal, skall han påkalla förhandling inom fyra månader efter det att han har fått kännedom om den omständighet vartill yrkandet hänför sig och senast inom två år efter det att omständigheten har inträffat. Skall enligt föreskrift i kollektivavtal förhandling äga rum både lokalt och centralt, gäller vad som nu har sagts den lokala förhandlingen. Central förhandling skall i sådant fall påkallas inom två månader efter det att den lokala förhandlingen har avslutats.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, när part som avses där vill vinna förklaring att rättshandling eller avtalsbestämmelse är ogiltig av det skälet att den innebär kränkning av föreningsrätten.

Påkallar part ej förhandling inom föreskriven tid, förlorar han rätten till förhandling.

65 § Talan i fall som avses i 64 § skall väckas inom tre månader efter det att förhandling har avslutats. När både lokal och central förhandling har ägt rum, räknas tiden från det att den centrala förhandlingen har avslutats. Har mot förhandling förelegat hinder som ej har berott av kändanden, räknas tiden från det att förhandling senast skulle ha hållits.

66 § Har organisation ej iakttagit föreskriven tid för förhandling eller väckande av talan, får den som är eller har varit medlem i organisationen och som beröres av tvisten väcka talan inom en månad efter det att tiden har löpt ut. Skall enligt 4 kap. 7 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister talan föregås av förhandling men har sådan ej ägt rum, gäller vad som nu har sagts i stället rätt att påkalla förhandling. Talan skall i sådant fall väckas inom tid som anges i 65 §.

I tvist, vari arbetstagare ej kan företrädas av organisation, skall han väcka talan inom fyra månader efter det att han fått kännedom om den omständighet vartill yrkandet hänför sig och senast inom två år efter det att omständigheten har inträffat.

68 § Väcker part ej talan inom föreskriven tid, förlorar han rätten till talan.

Juridiska fakultetsnämnden menar att de ovan citerade paragraferna är ganska svårförståeliga även för dem som är insatta i de arbetsrättsliga reglerna. För en arbetssökande som inte är fackligt ansluten och saknar de ekonomiska resurser som krävs för juridisk rådgivning är de i realiteten inte tillräckligt vägledande och tydliga. Klarspråk vad gäller preskriptionstider i lagförslaget skulle bättre tillgodose lagförslagets skyddsändamål. Detta särskilt när man beaktar att utredningen fann att åldersgruppen som drabbas mest av begäran om registerutdrag är mellan 18 och 25 år (s. 87).

Dessutom kan begreppet ”omständighet” vara oklart för den arbetsökande, som kanske tror att detta är när hen får beslut om t.ex. icke-anställning och inte när kravet på registeruppdrag ställs. Eftersom preskriptionstiderna är så korta kan detta innebära att den som kränkts förlorar sin talerätt.

Avslutande kommentarer

Förslaget som utredningen för fram kan vid första anblicken verka ”enkelt” och skapa en klar gräns för förbudet, men på grund av de två riskerna som påpekats ovan anser Juridiska fakultetsnämnden att skyddet för arbetssökande/-tagare inte blir så starkt som sannolikt var avsikten